

El
gratacel

**Màrius
Sampere**

Meteorix

Màrius Sampere

El gratacel

Sinopsi, nota biogràfica de l'autor
i fragment del llibre

Meteorα

© Màrius Sampere, 2010

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a.

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54 Fax 93 265 11 16

contacte@editorialmeteora.com

www.editorialmeteora.cat

LLIBRE DISTRIBUÏT PER

FI-REX 21, SL

Tel. 93 635 41 20

ISBN 978-84-92874-08-8

PVP 18,00 €

Meteora
10 anys
avançant amb el segle...

El gratacel

SINOPSI

Eusebi, un home ja gran que té la intenció d'entrevistar-se amb un misteriós dirigent anomenat Z, penetra en l'enormitat d'un gratacel ple de persones en actitud funcional que el remetent a Virgili, el gran guia del laberíntic edifici. Amb Virgili, doncs, Eusebi trobarà tota mena de personatges, situacions i ambients que li revifaran els grans dubtes, els grans dilemes de l'existència; de replà en replà i gràcies a un ascensor aleatori accionat per fitxes, els misteris irresolts de l'home aniran apareixent i desapareixent a mesura que els pisos del gratacel vagin sent visitats per Eu-

sebi, sempre amb la companyia, de vegades aclaridora, de vegades carregosa, de Virgili.

¿S'acomplirà el desig d'Eusebi de veure Z? I si el veu, ¿el comprendrà? Acompanyar Eusebi en aquesta ascensió als inferns de formigó serà un repte per al lector. La divina comèdia de la vida pot prendre moltes formes, però segur que una de les més curioses i personals és la de Màrius Sampere.

El gratacel

NOTA BIOGRÀFICA DE L'AUTOR

Màrius Sampere (Barcelona, 1928) s'educa a les escoles del Guinardó, a l'Institut Balmes i en una acadèmia. De 1944 al final de la dictadura treballa en el món de la fotografia i la publicitat a Badalona i a Santa Coloma de Gramenet. Amb la Transició, es fa funcionari de l'administració en qüestions d'assessoria i normalització lingüística.

L'any 1958 comença a escriure poesia en català. Amb *L'home i el límit* guanya el Carles Riba (1963). El 1972 és nomenat Mestre en Gai Saber, Flor Natural a Zuric, Viola a Brussel·les i Englantina a Ginebra. El 1975 publica *Poemes de baixa freqüència*, on aplega la meitat de la seva producció entre 1963 i 1973. El 1982 guanya el Jordi de Sant Jordi a València amb *Samsara*. Finalista del Vicent Andrés Estellés amb *Qüestions menors* (1983), l'any següent rep el Miquel de Palol de Girona amb *Llibre de les inauguracions*. Després publica *Oniris i el tret del caçador* (1987), *L'ocell que udola* (1990), *La taula i les estrelles* (1992), *La cançó de la metamorfosi* (1995), *Demiúrgia*, premi de la Institució de les Lletres Catalanes

(1996), *Thanatos suite* (1997), l'antologia *Si no fos en secret* (1999), *Subllum* (premi de la Crítica Serra d'Or, 2000), *Les imminències* (premi Ciutat de Barcelona i Nacional de Literatura de la Generalitat de Catalunya, 2002), *Mutacions*, llibre de bibliòfil amb Miquel Plana (2003), *Jerarquies* (premi internacional Laureà Mela, 2003), *Iconograma* (bilingüe, 2004), *Ens trobarem a fora* (2006), *Altres presències* (2008) i *La ciutat submergida* (2010).

Darrerament, Sampere també ha publicat en prosa *Pandemòniem o la dansa del si mateix* (2008).

El gratacel

(fragment)

PER FI HAVIA SORTIT DE DINS, de l'edifici, del temple, del laberint. Fora de la víscera, de tot, de l'immens embolcall. I s'hi havia deixat la closca. Ell, l'Eusebi, talment la tortuga eminent, s'acabava d'alliberar del pes inseparable, del maleït llast plural, successiu, grotesc. I respirava lliure, a ple pulmó, aire fresc provinent de les més altes i pures muntanyes. Ara, des de fora, descarregat de l'angoixa mineral, només amb les ingràvides ales exteriors, dominava l'espai i tota frontera sobrevinguda.

S'adonava de la meravellosa simplicitat general. Es preguntava ¿on, la com-

plexitat, la complicació, la deducció, la feixuga elaboració de cap idea? Allí, a camp obert, al punt central de les quatre ventades convergents, residia el lloc exacte de la despreocupació, l'indret d'on podia partir qualsevol nau, qualsevol crit.

Es refregà els ulls. Com podia ser tanta delícia? Calia la certesa absoluta, la comprovació definitiva; s'imposava investigar, encara que fos d'amagat, discretament, sense ofendre la claror del matí, l'aroma de l'herba, els àngels protectors. I llançà la mirada endavant, cap a l'horitzó encara enterbolit, mig adormit entre la boira. Què hi podia haver més enllà d'aquesta perfecció?

Alguna cosa hi havia. Una taca? Un accident del terreny? Un fenomen atmosfèric? Conclogué que havia d'anar-hi i sortir de dubtes. A mesura que s'hi acostava, l'aparició adquiria un aspecte més definit i, alhora, més inversemblant. Finalment va haver d'admetre que, enmig d'aquell desert uniforme i pacífic, s'erigia un edifici gris; més a la vora resultà un gratacel, un gratacel flotant i radiant. L'Eusebi adver-

tí, de seguida, que aquella estranya construcció aïllada tenia virtuts magnètiques, car l'atreia poderosament. Com més s'hi apropava, més forta era l'atracció, de manera que ja podia afirmar que era com ara un imant paral·lelepípede que se'l volia engolir. Tanmateix, oh misteriosa inversió!, no l'absorbia sinó que es desplaçava cap a ell, com una allau arquitectònica. L'Eusebi l'esquivà i hi cercà l'entrada...

PLANTA BAIXA I PRIMER PIS

UN COP AL VESTÍBUL, l'Eusebi s'adreçà al taulell d'informació i s'encarà amb el funcionari.

—Vull veure Z. Quin pis, si us plau?

El funcionari, sense gastar mot, ni tan sols mirar-se'l, estirà el braç uniformat corresponent i li assenyalà la porta de l'ascensor, just a la dreta d'on eren tots dos. L'Eusebi, en paga del mutisme de l'informador, s'abstingué de donar-li les

gràcies i entrà en la cabina que, com si l'hagués estat esperant només a ell, era oberta i buida, i s'hi trobà tancat així que hi posà els peus. Al pany del fons de la caixa hi havia un quadre amb un sol botó de pasta blanquinosa, ja gastat i balder, i el premé sense pensar-s'ho gens, ben segur que aniria de dret al pis de Z. Gairebé imperceptiblement, l'ascensor s'engegà i es deturà en cinc segons escassos; també amb suavitat extrema se separaren les dues meitats de la porta, i sortí en un espai tan mal il·luminat que, de les vàries persones amb bata blanca que se li acostaren amatents, ell no hauria pogut dir si eren homes o dones.

—Vull veure Z. És aquí, oi?

—Abans caldrà que us espereu a la sala A, la primera que trobareu, no teniu pèrdua —li respongué la veu, exempta de color i de sexe, d'una d'aquelles persones, no sabia quina.

Ell no replicà i s'hi encaminà resolta-ment, més que res per demostrar-los que no necessitava més instruccions. Empe-nyé la porta indicada, una gran vidriera

lletosa i opaca, i restà clavat al llindar mateix. Parpellejà incrèdul. La sala era de grans dimensions: hi havia, ho calculà d'una ullada, quinze llits a banda i banda; total, per tant, una trentena. A més, estaven ocupats; hauria dit que per dones malaltes. A través d'altres i esquifides finestres tancades, que devien donar a grisos patis interiors, potser celoberts, entrava una claror esllanguida, ben bé de cel·la. Pensà que, per error, no seu sinó dels altres, es trobava en la sala d'un hospital, o d'una caserna peculiar, o d'un hospici, i, ja filant més prim, conclogué que ni el porter mut ni les persones amorfes de bata blanca no l'havien entès, qui sap si per raons d'idioma. Mentrestant, la dona enllitada que tenia més a la vora s'havia espavilat i li somreia.

—Perdoneu-me, senyora. Jo volia veure Z i m'han fet venir fins aquí. Es deuen haver equivocat. No hi ha dubte que s'han equivocat.

Ella féu que no amb el cap, i tot seguit el tombà devers la seva companya immediata en cerca de confirmació, i totes

s'anaren deixondint i negaven amb el cap lentament a mesura que, en una mena d'onada plàcida, l'esguard de l'una passava a l'altra. Aquella successió sinuosa, que s'allunyava per una renglera de llits i tornava per la d'enfront, envoltada, a més, d'un silenci tan profund com dues vegades el llarg de la sala, li produí una sensació d'angoixa a l'estómac, i en comptes de continuar parlant amb la malalta exclamà per a si mateix:

—I què hi faig, jo, aquí? M'espero o me'n vaig?

Llavors la dona, removent per sota el llençol i la camisa de dormir, la qual cosa provocà l'aparició d'uns pits reinflats, li allargà el braç dret per oferir-li el contingut de la cassola de la mà: un grapat de fitxes de colors, iguals que les del joc de l'oca o del parxís, però metàl·liques o de vidre, ja que, damunt la pell descolorida, brillaven com ulls de gat, de peix, o com monedes roents.

—Té, guarda-te-les. Et faran falta —li digué amb un fil de veu.

—Gràcies.

Les hi agafà per no dir-li que no. ¿Què n'havia de fer ell, d'aquelles fitxes vermelles, blaves, grogues...? Però a la dona, tan fomuda, qui sap si també tocada del cap a causa de les febres altes, aquelles rodonnes virolades li devien semblar vés a saber què. Potser d'un temps ençà només tenia la dèria de regalar fitxes a tothom qui la visitava.

Ell va insistir:

—Us estic molt agraït, senyora. Veieu? Me les fico a la butxaca.

Ella, rendida per l'esforç, deixà anar el braç que, relliscant com un pes mort, restà penjant al cantó del llit; les puntes dels dits gairebé fregaven les rajoles on, absurdament, s'entrellaçaven dibuixos alegres, propis d'una cuina o d'un lavabo. Havia tancat els ulls i, malgrat la ganyota de fatiga, encara forçà un somris per dir-li a cegues:

—Ara, vés-te'n, fill meu. Per l'altra punta de la sala.

Ell féu un capcotament lleuger de comiat, que la dona no va veure però presentí, ja que li vibraren les parpelles, i es

posà a avançar entremig dels dos rengles de llits, i cada dues dones, a mesura que hi passava per davant, tot desabrigant-se i ensenyant-li els pits tumefactes (hauria jurat que n'era el mateix parell en totes), li allargaven les mans plenes d'aquelles fitxes de colors. Ell les anava prenent i se les embutxacava com podia.

—Oh, gràcies, gràcies —anava dient.

Quan arribà a l'extrem de la cambra, en tenia tantes que li sobreeixien de les butxaques. Li va caldre fer-se'n un farcell amb el mocador del coll. Ho féu allà mateix, abans de sortir, perquè les malaltes poguessin veure que se les enduia totes, per bé que, si no el veia ningú, tot i que li sabia una mica de greu, les llençaria a la primera paperera que trobaria.

Aleshores empenyé la nova vidriera, idèntica que la de l'entrada, i passà a un lavabo exageradament espaiós. S'hi trobà, però, com peix a l'aigua, ja que ell era un enamorat de les cambres de bany àmplies i, en general, de les grans extensions. A més, tenia set i se sentia entresuat, no perquè hi fes massa calor, allí dins, ni per-

què s'hagués bellugat gaire, encara que de manera inhabitual, sinó a causa d'aquella excitació cardíaca que no el deixava des que havia entrat al gratacel, i que ara se li començava a posar al ventre en forma de dolorets i remolins suaus. Per apagar la primera necessitat, la set, beuria aigua de l'aixeta que, tenint en compte la blancor ambiental i la instal·lació tan moderna i lluent, hauria de rajar ben fresca. Damunt la lleixa, de vidre gruixut amb suports de marbre, hi havia gots. Però de seguida s'adonà de la nevera, alta i ampla com un armari. L'obrí i una frescor bona li donà a la cara, i s'hi quedà uns moments, en aquella posició, per fruit de la delícia. En un compartiment s'arregleraven ampelles de llet precintades; n'agafà una, l'obrí i begué a galet. Més de la meitat d'una tirada. Era, fins i tot, endolcida. Llavors se li accentuà la segona necessitat, la d'anar de ventre.

S'abaixà pantalons i calçotets i s'assegué a la porcellana freda. No va haver d'esperar gens (tenia als budells un gran rebombori), i s'hi aplicà una bona estona,

en aquell afer inexorable. Després, cosa sense precedents, mentre s'eixugava no va poder estar-se de tocar-se l'anus amb els palpissos nus dels dits. Els residus, llefiscosos, no li feien angúnia; la plaent suavitat, com d'una crema aromàtica, li resultava excitant, més que això, orgàstica. Aleshores, per tal que aquella sensació no sols no s'esllanguís sinó que es repetís en un nivell fins i tot superior, s'acabà l'ampolla de llet. Efectivament, la forçada ingestió li provocà immediats recargolaments més intensos que abans, gràcies als quals pogué gaudir d'evacuacions i tectes a doll i dins la corba del clímax desitjat. Així que en tingué prou, cercà un flascó d'aigua de colònia i es refrescà tot el cos. Mai no s'havia trobat tan bé, tan a gust amb la seva pell. I s'adormí plàcidament estirat a terra, recargolat i amb el cul coent.

L'abril de 2010 arriba a les llibreries una de les grans sorpreses de l'any literari, la novel·la de Màrius Sampere *El gratacel*, un viatge únic per les entranyes d'un d'aquests monstres de ciment i vidre que caparronegen per les nostres ciutats i que oculten, segons ens explica Sampere en l'obra, els grans misteris de l'existència i algun de petit i tot.

Amunt i avall del gratacel, trobem la literatura càustica samperiana en la seva plenitud, amb una força narrativa on la ironia regna per esdevenir sarcasme i on l'element surrealista ens remet a terrenys que, tot i ser coneguts, ara identifiquem amb tota la seva riquesa de matisos i formes gràcies a l'enginy d'un Sampere més lúcid i més complet que mai.